

Особливості соціально-гуманітарної освіти та виховання у медичному університеті

В.І. Кравченко, канд. екон. наук,
Н.М. Мартиненко, канд. істор. наук,
Харківський національний медичний університет

Процес формування громадянського суспільства, правової держави як визначальних чинників міжнародного авторитету України та її вступу до ЄС з різних причин реалізується досить повільно. Повна відповідальність за такий стан покладається на еліту суспільства, яку формує вища школа. Залишки тоталітарності ще існують і істотно впливають на політичну і громадську свідомість нашого суспільства. То ж чи не основоположним орієнтиром соціально-гуманітарної освіти у вищій школі взагалі і у медичній зокрема повинно стати формування еліт суспільства, здатних формувати нові цінності, орієнтації суспільства і особистості, ефективно впливати на політичні і соціально-економічні процеси. У цьому зв'язку, хотілося б висловити деякі важливі, на наш погляд міркування.

Відправним моментом тут є моделювання особистості майбутнього лікаря. В основу такої моделі сьогодні покладено професійні критерії і цього замало для вирішення стратегічних завдань побудови нового суспільства. Нова українська держава має будуватися на аксіоматичному постулаті: немає особистостей – немає суспільства, немає особистостей – немає еліти, немає еліти – немає держави. Для формування особистості лікаря, на нашу думку, необхідно виходити з необхідності формування у студентів цілісного сприйняття людського буття і цілісності самої людини, що віддзеркалюється у єдності людини, природи і суспільства. З цієї цілісності витікає нерозривний зв'язок і залежність здоров'я від стану гармонійності, узгодженості цих чинників. Для нашої країни це особливо актуально, оскільки сьогодні існують дуже серйозні протиріччя у цій триєдиній формулі, особливо якщо додати до неї ще одну, інтегруючу складову – владу.

Соціальна адаптація демократичного громадянського суспільства передбачає формування особистості, яка була б у змозі на основі власних інтересів, не порушуючи інтереси інших і суспільства в цілому спонукати, і навіть, примушувати владу працювати на ці інтереси. Держава для людини, а не навпаки.

Американський дослідник Л. Філіпс вважав, що соціальна адаптація у авторитарних системах за змістом близька до соціалізації у тому сенсі, особистість приймає (принаймні зовнішньо) норми, вимоги, які пропонує і пред'являє до неї

суспільство, обмежуючи її самостійність, ініціативність, свободу мислення. В умовах демократичної системи соціальна адаптація формує особистість активну, здатну гнучко і ефективно діяти при зустрічі з новими, потенційно небезпечними умовами та надавати подіям бажаний для себе напрямок розвитку. Така особистість приймає, зазвичай, вивірені, успішні та відповідальні рішення. Тобто, у такої особистості пануючою є домінанта цілеспрямованого і перетворюючого характеру власної активності. Особистість адаптована таким чином не ухиляється від труднощів, проблем, а перетворює ці ситуації, використовує їх для своїх цілей, уподобань, не розраховуючи на допомогу та не перекладаючи на інших свою відповідальність.

Отже, щоб сформувати особистість лікаря, недостатньо наповнити її певною сумою знань про ті чи інші хвороби, навчити методам їх лікування, правилам поведінки у певних ситуаціях, хоча й це є необхідним. Мінімальний об'єм знань та навичок майбутній лікар повинен мати. Проте, головним завданням вищої школи, на нашу думку, є розвиток гуманізму і відповідального ставлення до професії, творчого мислення, опанування методологією боротьби за здоров'я людини; підготовка до пошуку та прийняття вірних рішень у тих невідомих ситуаціях, які траплятимуться у майбутньому житті та практичній діяльності, а окремих – найталановитіших – долучити до творчого наукового пошуку.